

přemístěn do Kounicových kolejí a zde očekával verdikt stanného soudu. Stanný soud zasedal 13. ledna 1942 a odsoudil prof. MUDr. Jana Florianu a dalších 14 jeho kolegů k trestu smrti. Všichni byli posláni do koncentračního tábora v Mauthausenu druhým transportem, který byl vypraven 21. ledna 1942.

Zbývající týdny života v táboře Florian strávil v samovazbě, izolován od ostatních, v obávaném mauthausenském bunkru.

Dne 7. května 1942 se v koncentračním táboře hodně střídalo. Bylo popraveno 72 příslušníků české a moravské inteligence; profesor MUDr. Jan Florian byl mezi nimi. Na chvatně vystaveném úmrtním listu je uveden čas 15:06 hodin.

Čech S.: *Jan Florian (1897–1942)*, *Universitas* 25(3), 1992, 43–46. – Čech S.: *Výročí embryologů Jan Florian a Karla Mazance*, *Universitas* 40(4), 2007, 47–48. – Pinterová H., Štěpánek Z.: *Univerzitní profesor MUDr. Jan Florian (1897–1942)*, *Vlastivědný věstník moravský* 51(3), 1999, 260–267.

S. Čech

Půl století od smrti prof. Václava Tomáška

Prof. MUDr. Václav Tomášek patřil k předním osobnostem nejen brněnské, ale celé československé lékařské mikrobiologie. Narodil se 30. 11. 1893 v Koryčanech. Od r. 1920 působil na ústavu patologické anatomie, nejprve jako asistent prof. Kučery, pak prof. Neumanna. Od počátku vedl praktickou výuku mikrobiologie, a to i pro mikrobiologický ústav prof. Kabelíka. Tento ústav byl sice založen 14. 7. 1923, dlouho však neměl své vlastní místnosti a kromě profesora měl systemizováno pouze místo jedné pomocné vědecké síly.

Naproti tomu na prosektuře v Zemské nemocnici U Sv. Anny (tedy na nemocničním patologicko-anatomickém ústavu v dnešním pojetí) existovalo bakteriologicko-serologické oddělení, které výuku zajišťovalo materiálně i prostorově. Od r. 1927 je v ročenkách lékařské fakulty uváděn asistent Tomášek jako soukromý docent, od r. 1933 jako mimořádný profesor mikrobiologie. Dne 19. 2. 1936 převzal po prof. Kabelíkovi vedení mikrobiologického ústavu LF MU. Následujícího roku mu prof. Neumann propůjčil k užívání i s inventářem čtrnáct místností svého bakteriologicko-serologického oddělení. Tři z nich v I. patře nad pitevnu patří mikrobiologickému ústavu dodnes. Zrodila se tak užitečná a plodná tradice společného působení mikrobiologických ústavů fakultního a nemocničního v čele s jediným přednostou.

Prof. Tomášek se zabýval především serologickou diagnostikou příjice. Již v roce 1928 mu v Časopise lékařů českých vyšel souborný článek „Podstata vložkových reakcí při syphilis“, obsahující 34 hustě psaných stran a úctyhodných 757 literárních odkazů. Když jsem jako student začal působit na mikrobiologickém ústavu, ještě v laboratoři stávala láhev s nápisem Tomáškův antigen. Dalším tématem Tomáškovy výzkumu byla diagnostika dnes již vzácného chronického zánětu dýchacích cest zvaného rhinosklerom. V r. 1938 vydal prof. Tomášek v melantrišské edici Vysokoškolské rukověti moderně pojatou a přehlednou učebnici nazvanou prostě *Bakteriologie*, bohatě vybavenou 134 ilustracemi a fotografiemi a pěti barevnými tabulemi. Vzdor názvu obsahuje i kapitoly o virech. Občas v ní pátrám po podrobnostech, které novější příručky postrádají.

Za okupace byl prof. Tomášek zatčen a internován v Mauthausenu a Osvětimi. Po válce byl pověřen ještě vedením fakultního ústavu hygieny v Brně a založením obdobného ústavu v Olomouci. Pro pra-

covní vytížení se vzdal funkce přednosta brněnské fakultní mikrobiologie a ponechal si jen vedení mikrobiologického ústavu Zemské nemocnice U Sv. Anny. Zde se mu podařilo prosadit výstavbu nové budovy, postavené za patologií u bývalého náhonu tekoucího ze Starého Brna. V této budově se pod jeho vedením ústavy fakultní a nemocniční v r. 1952 opět spojily.

Prof. Tomášek odešel do důchodu v r. 1962. Mne již nezkoušel, ani jeho přednášky jsem už nezažil. Protože jako student jsem na ústavu působil od r. 1961, ještě si pamatuji, s jakou úctou se ke starému, obtížně se pohybujícímu pánu jeho

okolí chovalo. Důchodu si neužil, zemřel v rodných Koryčanech 20. 6. 1962. V roce 2002 jsem s kolegy navštívil tamější hřbitov a zaznamenal, že se obec o hrob svého rodáka dobře stará.

Již dvacet let pořádá vždy v červnu Mikrobiologický ústav LF MU a FN U Sv. Anny v Brně konferenci mladých mikrobiologů zvanou Tomáškovy dny. Organizují si je a vedou zásadně jen sami mladí kolegové z ústavu. Své práce na nich přednášejí mikrobiologové mladší 35 let z českých zemí i ze Slovenska a pomáhají tak udržovat povědomí o osobnosti profesora Tomáška.

M. Votava